

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ויקרא יג תוריע

אונקלוס

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא וטמא יקרא :

כל ימי אשר הנגע בו יטמא

טמא הוא בדר יושב מחוץ למחנה

מושבו : ויהי כי יהיה בו

נגע צרעת בגד צמר או בגד פשתים :

או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור :

והיה הנגע ירקרקו או אדמדם בגד או בעור או

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא וטמא יקרא : כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדר יושב מחוץ למחנה מושבו : ויהי כי יהיה בו נגע צרעת בגד צמר או בגד פשתים : או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור : והיה הנגע ירקרקו או אדמדם בגד או בעור או

ת"א והכרוט . מגילה יח סוטה כג ערכין ג כריתות ח : בגדיו יהיו . מ"ק טז כריתות ח : ועל שפם . מ"ק טז סנהדרין א : וטמא טמא . שבת סז מ"ק ה סוטה לב ב"ק לח חולין עח נדה סז כל ימי . מגילה ח : דדד ישב . כריתות דס פסחים סז זכמים ק"ו ערכין יז : בגד צמר . שבת כז כט גמחות לג כריתות י : או בעור . שבת כח :

בעל הטורים

מגיע השמימה . וכלפי לעב יגיע . כשחיל שהגיע ראשו עד לשמים ע"כ נגעים פאים עליו וראשו יהיה פרוע : (מו) דדד ישב . לפי שכל מדינים בין אחים בל' הרע וגרם לישב לזה לזד ולזה לזד :

אלא נתקין ש מנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל טמא יטמאנו לרבו' את כולן . ועל כולן הוא אומ' בגדיו יהיו פרומי' וגו' : (מה) פרומים . קרועים : פרוע . מגולל שער : ועל שפם יעטה . כאכל : שפם . שער השפתיים : וממא

טמא יקרא . משמע שהוא טמא ת ופרשו ממנו :

(מו) בדר יושב . שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו ואמרנו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים ליבז דדד הואיל והוא הכדיל בלה"ר א בין איש לאשה ובין איש לרעהו אף הוא יבדל : מחוץ למחנה . חוץ לג' ב מחנות : (מה) לפשתים ולצמר . של פשתים ג או של צמר : או בעור . זה עור שלא נעשה בו מלאכה : או בכל מלאכת עור . זה עור שנעשה בו מלאכה : (מט) ירקרק . ירוק שנירוקין : אדמדם .

מחניטה ולא כתיב את מחניט דמשמע תן מחניט לזה ומחניט לזה

אשר ידם איש את נגטו בענין חפלה שלמה פי' כראשו נגטו בחפלה הטנין לרוב שידע נגטו ויטער ממנו בהשובה קודם שיפסל : (מה) וראשו . ד' דין . ואריך וראשו בשמים . וראשו שפתי חכמים

פסוק הוא וטיהרו הכהן וכו' : ש פי' אין לי אלא נתקין שרדך ציהיו בגדיו פרוטים וראשו וגו' . וא"ת היה לו לרש"י לפרש כל זה על בגדיו יהיו פרומים וי"ל דעת רש"י הכי אל הסכור לומר דהא בראשו נגטו יתירא הוא דכולה פרשה עדרת בראש ט"כ צל לרבות שאר נגעים . זה אין לומר דלא למדנו מראשו נגטו אלא שאר המנוגעים שהם מנגטי סתקים דהא דומיא דקרחת ונחת שפתיים בראשו פיהו בגדיו פרוטים וכל שאר דיני מומאם קרחה ונחת שפתיים אלו וכו' : וי"ל דהא אף שאר המנוגעים שפם מנגטי לרעת טוב בשר שיהיו המנוגעים שבהם בגדים פרוטים ופרוטי ראש ושאר האמורים כשיטמאנו הכהן ת"ל טמא יטמאנו כ"ס לרבות את כולן והיינו דמסיים בסיפא טעל כולן הוא אומר בגדיו יהיו פרוטים . הרא"ם : י' לא שיקרא את אחריים טמאנו כפי המובן מן המקרא : א ולכן נקרא מלרע מוליא רע : ב פי' מדכתיב בדר יושב דמשמע אף שאר טמאין זב וטמא מה לא יושבו עמו . א"כ ע"כ מחין למחנה הוא חוץ לג' מחנות דהא טמא מח מותר במחנה לויס ואסור במחנה שכינה וזב אסור במחנה לויס ומותר במחנה ישראל מדכתיב ולא יטמאנו את

לעטמא את מחנה אהה ולזב מחנה אהת : ג והלמ"ד כלמ"ד למי

עניני טומאת נגעים ושהרהרם

הנגע הוא כ"ס . ע"כ לא תארו הכתוב שם לויס לרוע שכל חוכו כמאל רט . וגם לא נאמר שם טמא יטמאנו המורה על פלסוס טומאתו כנ"ל . כי אין מלקוחא אהת הוכחה כ"כ שטומאה בקרבו בלב עמוק רק נאמר שם פסס אהת וטמא אוחו הכהן כי לרעת הראש וגו' שימאל רעשו בקהל ע"י ישיבה דדד וטמא יקרא ככל המלכותיים הממלכיים כשימא טומאה , ואדרבה נשעט מזה שאיט חשיב הוא וסביביו נשערה מאל . ע"כ ביישו הקב"ה בגלוי שימירק פונו פי"ו כנ"ל . לא כן בחרי לקוחות הנמאל בחדם המוחזק לאיש נעלה ובגלוי הסיף בו הכתיב המלות האלו איס לרוע הוא וגם טמא יטמאנו כנ"ל : (מה) והלכות אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרוטים וגו' וטמא טמא יקרא . להודיע נסוד לרבות שפתיים . וי"ל מה' : (מו) כל ימי אשר הנגע בו יטמא . כי נראה מזה שלא שב עדיין בהשובה שלמה , ע"כ בדר ישב וגו' . עד אשר שוב יל פ' זיאספו מלרעחו ויתרפא מנגטו מכל וכל אז יוכר כי הוא נקי משונו . ויטער כדיתו ה"פורש בקורת המלכות ביום ה"חזי . זיאסר הדברים על המעיין לטיין במפרשים ובפוסקים די הדברים האלו לא נאמרו לה דברך אפטר לפרש המקראות : (מו) וכנגד מצות השם

(יז) [קשב] (טסה טח) לעטום בנגטי בגדיים כמשעס הכתיב בפרשט שנאמר והכנגד כי יהיה בו נגע לרפת וגו' :

ובקבוצם יסתלק דיין הנזירות וישתה הנזיר יין אמנם תגלחת טומאה היא מדין המצוה כמו שבארנו במה שקדם. ^[עיי' עמ"ס]

המצוה קי"ב היא שצונו להיות המצורע ידוע לכל עד שיבדלו ממנו בני אדם והוא אמרו ית' והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וכו' והראיה על היות זה מצות עשה אמרם בספרא לפי שנאמר את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום יכול אע"פ שהוא מנוגע ומה אני מקיים בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע בכל אדם חוץ מכהן גדול תלמוד לומר אשר בו הנגע אפי' כהן גדול בגדיו קרועים וראשו יהי' פרוע ויגדל שער ומבואר הוא שכהן גדול הוא בלא תעשה מלפרום או לפרוע והשורש אצלנו כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה ומאחר שמצאנו לשונם מורה כשנצטרע כהן גדול פורע ופורם מורה שהיא מצות עשה וכבר באה הקבלה ששאר טמאים ג"כ חייבין לעשות לעצמם היכר עד שירחיקום בני האדם ולשון (ספרי) [ספרא] טמא מת ובוועל נדה וכל המטמאין את האדם מניין תלמוד לומר וטמא יקרא והפירוש כי כל טמא צריך שיכריז על עצמו הטומאה ושישים לעצמו הכרה יודע בה שהוא טמא ומי שיגע בו טמא לכן יתרחק והנה התבאר שהכרת מצורע אין הנשים חייבות בה והיא אמרם האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת אבל היא תעטה על שפם ותודיע לכל שהיא טמאה כשאר טמאים.

המצוה קי"ג היא שצונו לעשות פרה אדומה כדנ' ^[עיי' עמ"ס] שיהיה אפרה מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת כמו שאמר והיתה לעדת בני ישראל וכבר התבארו דיני מצוה זו במסכת פרה. מצוה קי"ד היא שצונו לדון בדין ערכי אדם, והוא מי שיאמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי אם היה זכר יפרע כך וכך ואם היא נקבה תפרע כך וכך ולפי השנים כמו שבא בכתוב ולפי ענין המעריך והוא אמרו בערךך גפשות וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת ערכין. המצוה קט"ו היא שצונו בדין ערכי בהמה והוא אמרו והעמיד הבהמה לפני יי' והעריך אותה הכהן וכבר התבארו משפטי זו המצוה במסכת ערכין.

משה

תזריע

תורת

סח

ונגע לא יקרצ באהלם, ונעמן זה שמאמין בדברי הנביא עפ"י דברת הנערה הוא יתפא. והיינו דאמרו לו הלא אם דבר גדול דיבר הנביא תעשה כי תאמין לו, איך רחץ ועבר, ולא תקשה לך מישראל שאינם שומעים, ולולא כן בוודאי הי מטוהרים מעיקרא.

אינו מטמא לא בזיבה ולא בזרע כדאיתא נגעים פ"ז מ"א), והיינו דאמר אמרתי אך ילא ילא אלי והניף ידו וגוי. ואמנס כיון שהנביא לא ילא ולא ראה פניו אפי"ה יכול לרפאות, קשה אי"כ לא יהי מזרע בא"י. וטעם בזה כי אפי"ה אם היו ישראל שומעים ומאמינים בניבא לא תאוה להם כל עון,

פרשת מצורע

ע"א], אמנס במלרים היינו בדרך רחוקה ורק התעוררות מעט ויחמן העם, והקצ"ה קירצ עלמו לנו, אשכון את דכא, ע"כ לזכר זה אינו מחוייב לעקור עלמו מציתו אלא סמוך לזמן פסח בחלות, והארכתי בזה.

איחא **במדרש** [רבה ע"ז צ'] **האי רוכלא שבה צעיירות** **הקרובות לציפורי** והי מכריז מאן צעי חיי מאן צעי

חיי, והלך אללו ר' ינאי, ואמר האי רוכלא לרי ינאי אין אתה **לריך לזה, והלכו שחר בני אדם אללו והראה להם ספר** **תכלים אשר כתוב בו מי האיש החפץ חיים וגוי נלור לשונך** **מרע. וקשה איך עלה על דעת ר' ינאי שיש סמא דחיי שהאדם** **יוכל לחיות עי"ז חיים נלחיים, שהלך אללו ליקח ממנו. ולמה** **אמר לו שאין אתה לריך לזה. ונראה לבאר דהנה מן הידוע** **דמלורע חשוב כמה [גדרים ס"ד ע"ז צ], ולא מת ממש רק** **דאינו נהנה מזה העולם כלום, ואיתא במדרש שהקצ"ה** **אמר למשה משה גם אתה לריך לפרשה זו, שגם הוא דיבר** **לשון הרע ועי"ז בא עליו לרעת [תנחומא פ' מלורע ד'],** **אבל השומר פיו שומר מלרות נפשו, ר"ל נפש ממש שלא יבוא** **עליו לרעת שהוא חשוב כמה. ואי"כ ר' ינאי בודאי ידע** **בעלמו שלא יוכל לחיות חיי נלחיות, אך סבר שיוכל לחיות** **היינו שלא יהי נקרא מת כמו עני או מלורע, ובאמת ידע** **האי רוכל רפואה למיתה זו היינו לרעת שאמר נלור לשונך** **מרע היינו מלשון הרע, אבל זה לא שייך לגבי ר' ינאי שהי** **יושב תמיד ועוסק בלימוד ולא הרגיל בלשון הרע.**

* **וידבר** הי אל משה לאמר זאת תהי תורת המלורע ביום טהרתו והוצא אל הכהן וילא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הרעת מן הלרוע. רומז לנו על החוטא המרוחק מהקצ"ה, וכששז אל הי השי"ת חותר חתירה ויורד אליו, ע"ד חיי אשכון את דכא (עיין סוטה הי ע"א א), ועי"ז באור פני מלך נמרה תשובתו בלב שלם, וזה המלורע ביום טהרתו שנותן אל לבו לטבר ולקדש עלמו ואין יכולת צידו כי הוא משוקע בעומאה, והוצא אל הכהן, מחשבתו הטובה הזאת הוצא אל הכהן הקצ"ה ית"ש היודע מחשבותיו, וילא הכהן אל מחוץ למחנה, ישלח לו עזרתו מקודש גילוי שכינתו השוכן אתם בחוץ עומאותם, וראהו הכהן והנה נרפא נגע הרעת מן הלרוע, ע"י ראיית הכהן ית"ש והשגחתו צעין חמלתו עליו, מיד נרפא נגע הרעת מן הלרוע, נמרה רפואתו ונתקבלה תשובתו כי באור פני מלך חיים.

ובזה יש ליישב מה שיש לחקור דמבואר בסוגיא ר"פ מי שהי טמא [פסחים י"ג ע"ז צ] דמי שהוא מן המודיעים ולחוץ צהני היום בערב פסח אין חויב פסח חל עליו, ולא העריחו רחמנא צי שבעות קודם ליסע מציתו להיות מוכן ליום מועד א*), ודרך רחוקה פטור, ואלו משום עולה ראי מחוייבים כל ישראל לשאת רגלם מקנה אחר, ועיקור מנוח להיות צראיית פנים ביום ראשון, והרי פסח חמור ולא החמירה תורה עלי ומשום ראי מחוייב. אלא הוא הדבר אשר דברנו כי ישראל צבחינת לדיקים גמורים הצאים לראות פני שכינה ונוסעים ממקום רחוק ועולים מעלה מעלה וראה אל חלקים בליון, והוא צבחינת חתי דכא, שהם עולים אל הי, וכדרך שצאים לראות כך צאים לראות [תחינה צי

עוד י"ל דהנה איתא במתניתין [אבות פ"ד כ"ז] צע"כ אתה חי, דהאדם רוצה למות כמה פעמים מרוב צרות שיש לו צטוה"ז, אך הקצ"ה אינו רוצה צמיתתו וצע"כ חי, אך אם האדם מקבל הלרות צטוה"ז מהש"י באהבה

ופירש"י אני מגביהו עד ששוכן אצלי והיינו אשכון את דכא. א*) כ"ה שיטת הצ"ח פסחים ג' ע"ב, אבל "המנ"ח מצוה ה' אות ז' ד"ה והנה, ס"ל: "דמחוייב לילך מקצה הארץ להתקרב עצמו כדי לקיים מ"ע עי"ש.

* בתומ"ק הוקדם למאמר הבא כותרת דלהלן: "בו קצת דברי מוסר ויראה לתלמידים הגונים המקשיבים לקולו קול תורה לשמה". א) ז"ל הש"ס שם: ואת דכא ושפל רוח וכו' חד אמר אתי דכא, תורת משה השלם - ג) ויקרא / סופר, משה בן שמואל [עמוד 74] {726077}

ה"ג צשעת עינוי ולרה לעקו ונושעו ויחמינו ושוצ וישמן ישורון ויצטט, ע"כ אמר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו מה היא מעשה ארץ מצרים היינו וירח כי היטה הרוחה ויכבד לבו, ושוצ כמעשה ארץ כנען לא תעשו וצחוקותיהם לא תלכו, (היינו אחר הרוחה לעשות כמעשה ארץ כנען וזה גופא הוא כמעשה ארץ מצרים).

והנה נרפא נגע הרעת מן הצרוע. פ"י שלא שצ צחוכה מעלמו מהתעוררות לבו רק ע"י שנתנגע ושצ ואז נרפא מן הצרוע ולא מעלמו, ע"כ לריך עוד כפרה ליפורים וקרצנות. חט"ג דמיסורי נגע חתכפר ל"י (כצרכות ה" ע"ג), מ"מ עדיין לריך כפרה על שלא נחטורר לשוצ עד שהציה עליו יסורין, משח"כ אלו ה"י נרפא מחטאותיו בלא יסורין בלי לרעת לא ה"י לריך לקרצן, כי אדרבא זדונות היו נעשים לו כזכויות ב**).

והנה נרפא נגע הרעת מן הצרוע. ולא אמר מן המצורע. הנה על ז' דברים נגעים צאים ועל חטא לה"ר נקרא מצורע מוליא דיצה רעה כדאיתא בגמרא ערכין [ט"ז ע"א] ובמדרשות, ועל צרות עין נקרא צרוע לר עין, והנה צמה שיש צדד חוץ למחנה נחכפר חטא לה"ר ומחלוקת, כפירש"י [לעיל י"ג מ"ו], הוא גרם צדידות בין אנשים ע"כ צדד ישצ, וכשנתכפר לו זה ונרפא חטא מצורע ומוחר לבוא אל המחנה, עדיין נשאר עליו חטא לר עין, והיינו צרוע, ע"כ עדיין ישצ חוץ לאהלו ז' ימים, כפירש"י בנגעי צתים אשר לו הבית מי שייחד ביתו לו לעלמו בצרות עין, ונתן ביתו, וה"ג ישצ חוץ לאהלו וציתו, וחז"ל [מו"ק ז' ע"ג] דרשו אהלו זו אשתו, שעכ"פ אסור לו שיכהנה מאשתו ז' ימים לכפר על שלא ראה שיכהנו אחרים משלו, ושפיר כתיב והנה נרפא נגע הרעת מן הצרוע דייקא.

במדרש [רצה] יש מעשה צרוכל אחד שה"י מחזיר צעיירות סמוך ליפורי ומכריז מאן צעי חיי מאן צעי חיי אתו כולי עלמא וכו' אזל גם ר"י ינאי לגזי אמר לא את ודכוותיך לריכין לדידי אפיק ספר תהלים של דוד מלך ישראל ע"ה אמר מי האיש החפץ חיים וכו' ולכך משה רבינו מחזיר לישראל זאת תה"י תורת המצורע. ונראה לומר כוונתו מי שנכשל בלה"ר צעשותו תשובה תקנתו לתקן רבים בלשונו ודיבורו, וזה ה"י אפשר כוונת הרוכל שנכשל בצרכלות ורעה

לתקן פיו, לכך אמר ל"י ינאי ודכוותי שלא נכשלו בלשון וגם שצלא"ה מלמד חורה לרבים ה"י שאינם לריכים לכך, ודמע"ה שנכשל ג"כ שקיבל לה"ר (שצת ג"ז ע"ג) הכריז זה מי האיש החפץ חיים. וצזה מיושב מדוע אמר ה"י למשה פרשת מצורע, שהרי טהרת מצורע תלוי צכהן ורואי יותר לאהבן. ולהג"ל איבא למימר לפי מה שאיתא ברש"י צפי שמות [ד' ג'] והוא מהמדרש [שמו"ר ג' י"ב] משה אמר לה"ר על ישראל שאמר וכן לא יחמינו, ולזאת לריך לתקן זה, ולכך ליה ה"י למשה לאמר זאת כפרת המצורע, וזה כוונת מדרש הג"ל שאמר ולכך משה מחזיר לישראל ג).

ואת הצפור החיה צדס הצפור השחטה על המים החיים]. צפור השחטה והחיה י"ל דמרמז, דכרי צפור מרמז על פטפוטי דברים [ערכין ט"ז ע"ג], ויש צ' פטפוטין אחד צדברי תורה וכו' צדברים צעלמא, וצתורה אמרו חין התורה מתקיימת אלא צמי שממית עלמו עלי [צרכות ס"ג ע"ג], היינו מיתת תלות הגופניות, ואמרו (תמיד ל"ב ע"א) מי שרולה לחיות ימית עלמו מחטאותיו. וזה רמז צפור השחטה אל מים חיים, דתורה נמשל למים חיים ג). שהיא ניתנת לחיים והיא כמים הנלרך לכל צרעה, וזה ענין המפטפט ישחוט וימית תאותיו, ואת הצפור השני היינו הפטפוט השני ישלח על פני השדה להרחיקם ויהיו דצרוי מועטים.

ונתתי נגע צרעת. צמדרש [רצה י"ז ז'] מרמז כלן חורצן צבמ"ק, שצא הקצ"ה אל הכהן ירמי ואל כנגע נראה לי סמל הקנאה צקירות הבית, ע"ש צמדרש. והנה כתיב ונתחי נגע צרעת, הקצ"ה תולה צעלמו כציוכל, ע"ד ו א ש ר ה ר ע ו ת י כ ד א י צ מ ס כ ת ס ו כ ה (ג"צ ע"ג). והנה לא כתיב צקרא כ"ה צ' שצעות ומדרשא נפיק עוד שצוע ג', שאז אם עמד צעינוי מטהרים, רמז לג' צתים, והשלישי אינו מרומז צפירוש אלא צהסתר, כי מליצה לפומא לא גליא. צרעת ממחרת היא. [עיין פ' תצריע ד"ה צרעת נושנת].

הפטרה

וארבעה אנשים ה"י מצורעים וגו'. אחז"ל (סנהדרין ק"ז ע"ג) שה"י זה גחזי וצניו. ונלטרע ד) מפני שה"י עינו צרה צתלמידים ואמר מה אתן זה לפני מאה

ד) בסנהדרין שם איתא שחטאו של גיחזי היה שדחה רבנן מקמיה אלישע, ומה שהביא מרן שנצטרע מפני וכו' לא מצאתי שם ולא במק"א. וע"ש ק' ע"א ובמהרש"א בח"א שם. ובמס' ערכין ט"ז ע"א אמרי' שנצטרע משום שבועת שוא. (שער יוסף).
הודפס מאתר אוצר החכמה

ב**) ע"י תשובה מאהבה, כמבואר ביומא פ"ו ע"ב.
ג) ע"ע דרשות רכ"ה א' ד"ה ברבה.
ג*) בתענית ז' ע"א ע"ש.
תורת משה השלם - ג' ויקרא / סופר, משה בן שמואל {עמוד 76} {726077}

לצער האוכלין מן הבית ומי יכ"פ הוא רק יוס א' ולא חיישי' למן מוטע אכל לשנעת ימים חיישי' א"כ ממילא נדע לר"ש וקשה שפיר דלמא כי לרבות עירובו ומיושב נמי קו' המהרש"א ע"ש"ס הקשה שפיר מאי חזית דעכ"פ לר"ש קשה מאי חזית דלדידי מודה ר"ן דלא מיתר כל אוכל חמץ ולדידי קשה נמי קושיה הש"ס ודוק. ובה"ה י"ל לר"ש הרמב"ן בפירוש התורה שכתב וישא העם את זריקו טרם יהמץ שהיה אסור להחמין העיסה משום כל יראה והרא"ם הקשה עליו. והא"ש דלשיטתו אלו דפסק כרבנן דלא דרשו כל ולריך ב"פ כי כל לרבות הנשים ולית לן יתורא לטעמי דקרא ובר"ש נמי לא קיי"ל דדרש טעמי דרי"א וא"כ מה"מ לחלק בין פסח מזרים לפסח דורות אמנם א"כ דקיי"ל דרי"א חיי"ת כי לטעמי דקרא ח"כ במזרים שהי' חמולו רק יוס א' הי' מותר להיות חמץ עממם צבית והא' דלא החמילו בל"קס משום דלא ספקו עד שנגלה עליהם ממהקב"ה וגאלם.

ועתה

נכוח לפרש המכילתא שהתחלנו. בתחלה נפרש דברי הנביא מה שהוכיח אותם דוקא שלא זכרו שגאלם הקב"ה מלוש בל"ק עד חמלתו ולא אמר בקילור שהיו נעורים צלילה לעשות מעשים רעים ולא הזכירו יליאת מזרים צלילות. לתרץ הא דארי"א בן עזריא הרי אני כבן שבעים וכו' והקשה האברבנאל מה ראי' מייתי שדרשה בן זומא הלא רבנן פליגי והלכה כרבנן. ולפע"ד לריך להבין במאי פליגי י"ל דבן זומא ס"ל דמאי דמריבין מתיבת כל י"ש לרבות כמו הקרא עלמנו והיינו כר"א דלוקין אחערובות וא"כ ע"כ ליכא לרבווי ימות המשיח דלכל הפחות כ"ע מודים דלימות המשיח יהי' מזרים טפל ושיעבוד מלכיות עיקר ואיך אפשר דנרבה מכל דבר טפל אפי"כ דקאי חלילה שהי' עיקרית כמו היום והשתא כיון שאין לנו מקרא מפורש לסיפור י"מ לימות המשיח ח"כ יומא דאין מזכירין כלל כמבואר בספיק דברכות שזהו דעת בן זומא, אמנם חכמים ס"ל כרבנן דר"מ ורי"א דכל לא מרבה רק טפל ואי"ל לרבווי לילה דהסברה נותנת לרבות ליות כמו ימים וע"כ לא קאי אלא לימות המשיח שאז יהי' י"מ טפל בעלמא. יהי' איך שהי' מוכח דלכ"ע מזכירין י"מ צלילות, ומיושב קו' הרי אברבנאל. — והנה כשהוכיח הנביא לישראל שזכרו י"מ צלילות מרבווי דכל אמרו כל לא דו וז' שאם לא כן ק' קו' הש"ס כי כל למה לי ולא קיבלו הרי"א דאתא ליחן טעם להשתת דאור משום שנהג חמולו כל ז' להחיר ראיית שאור במזרי"ב, הם לא החמינו זה כי רשעים כאלו לא קבלו דרשות ה"ל לדרוש סמוכין שאין חמולו ג"כ אלא יוס א' ע"כ חזר הנביא שלא העלו על לבם נסים דאחעצידו להון מלוש בל"ק עד חומלתו שאותו קרא מוכיח שלא היה חמולו נוהג אלא צביתו יוס צלבד וגם היה מותר בראיית שאור שהרי אלו לא נגלה עליהם ממהקב"ה וגאלם הי' מחמילי"ם עיסתם, וא"כ אינעטרין כי לניע ויהי' להם לדרוש כל ימי חיך לרבות היללות ג"כ. וזהו פ"י המכילתא דמפרש טרם יחמץ מגיד שלשו הציסה ולא הספיקו להחמילה משמע דאלי"ה היו מחמילין אותה דלא כרמב"ן, וקי' מני"ל הא לכן מייתי ראי' מתוכחת הנביא מוכח זה שפיר כני"ל הקלרתי צמוצן ודוי"ק:

פתיחה לדברי אגדה שבת הגדול תהני"ד לפ"ק.
פסוק סוף פרשת מנורע והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם. והכונה יוצן כי הרבה טעמים

בילקוט ז' מנורע עובדא דההוא רובל שהכריז מאן צעי חיי אכניף עיני כ"ע אחי רב י. אי הוציא לו ספר תהלים ע"י דוד מלך ישראל מ' ט"א"ש הפסן ח"ס וגו' נלוד לשוק נרע א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא המהרה הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא הרובל הזה. ולפע"ד הכונה בזה שידוע שאינו דומה המוכרה להפך. שזהו מעלת הבורא ית"ש על צדוהו שהוא חפץ ולא מוכרת. הנה כי כן פירשנו מ"ש במדרש [עיי' ילקוט תהלי" קי"ד] הים ראה ויוס מה ראה ישראל מדיינים אלו עם אלו אם לקדש השם לקפון לים או לא כדכתיב וימרו על ים בים סוף אמר ישראל מדיינים זה עם זה ואני לא אבקע צפניהם. ויליד טובא אדרבא הואיל שהם מדיינים ואינם מסכימים לקדשת השם אינו מן הדין שיבקע צפניהם. בתיב בהפטרת שבוש זו במאמר השליש והנה הי' עושה ארובות בשמים הי"היה כדבר הזה. ולי"ע וכי לא האמין שהקב"ה עושה ניסים

ע"י כביאיו. הלא משי"ה שלח המלך להרוג אלישא על שלא התפלל על לרת ישראל א"כ האמינו בית המלך שמדרך הי"ת להתפחות ע"י כביאיו ולא יבאר מהי כל מצימה. אבל יובן ע"ד שאפרש מה דכתיב גבי מרע"ה כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי עם לדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ומאחז"ל ידוע שלא נקבר משה במדבר אלא שיביא עמו דור המדבר לפ"ל דכתיב ויתא ראשי עם פ"י שיביא עמו ראשי העם שהם דור המדבר [במדבר רבה פ"ט ו']. והדבר תמוה וכי כך הוא המדה שהוא ימות בח"ל לזכות אנשי דורו אשר חטאו לנפשם ולא זכו לכנס לא"י טוב"י חטא ח"גד מנגד. ותו הלא חטאו של משה מפורסם בקרא יען לא האמתה ומה לורך לטעם חז"ל להביא עמו דור המדבר. אבל העיין לפע"ד לפמ"ש הרמב"ם בשמנה פרקים כי חטאו של משה היה שכעס על ישראל שלא כד"ן שהרי כראוי ונכון שעלו מים אז והי' נתן להם ברטונו המוחלט ומשה כעס עליהם שלא כד"ן ע"ש שהמתיק והאריך בדברים. ולפע"ד כי העושה דבר בחפץ ורצון אזי הוא בשפע רב ורצון טוב צע"ן יפה ופנים מסבירות ונחת גדול אמנם לפעמים אין הדור זכאי רק שהקב"ה עושה רצון לדיק שהוא מושל יראה אלוקים ומכריחו נגד רצונו כביכול כדכתיב לדיק מושל יראה אלוקים כידוע מדרש חז"ל על זה [מ"ק ט"ו:] ואז הוא בלי שפע רב כהרס המוכרח לעשות נגד רצונו ולא צע"ן טובה כמו שמלכו- [תפנית כ"ג]. גבי חו"י המעגל שבאו הגשמים טיף טיף ואמרו תלמידיו כמדומין אנו שלא באו אלא להחיר שבעתך. והנה צבאר הראשון גבי משה ומריבה ששאלו שלא כד"ן הי' זכות מרים ולא בזכותה והיא כמוכרח היה לר"ך הכאה במטה שחוקק עליו שם המפורש וגם שם לא כתיב ויאלו מים רבים וגם לא הי' צע"ן טוב מאת השי"ת שהרי נקרא המקום הוא משה ומריבה, אבל עתה בפעם השנית ששאלו כד"ן וכל העדה כלם קדושים ונאלו המים בזכות עולם והי' חפץ ולא מוכרח בזכות הלדיק, נתן להם בטובת עין ויאלו מים רבים בשפע רב עד שיאלו מהם נחלים ונהרות וראוהו כל עמי הארץ כידוע וגם זה היה סני באמירה בעלמא ובלי הכאה וצע"ן טוב, אמנם משה שכעס עליהם והכה הסלע והראה להם כאלו אינם כדאים אלא בזכותו שמוכרח כביכול לעשות רצונו, חטא בזה לכן במדחו מדר לו ית' במקום שהיו ישראל זכאים והראה להם כאלו נהנו מזכותו ע"כ ימות במדבר ויתן מזכותו לאותן שלא זכו לכנס לא"י ויביאם עמו. וידוע כי משפט משמש לי מריבה וויכוח וכדומה [עיין רש"י שמות כ"ה ל']. וזהו ויתא ראשי עם שיביא עמו דור המדבר כמאחז"ל ואמר לאזיה סיבה היתה לו זאת משום כי לדקת ה' עשה שפשה לדקה של הקב"ה ולא לדקת עצמו וא"כ לא לו לכעוס על ישראל ואפ"ה ומשפטיו עם ישראל הי' וויכוח וריבו עם ישראל ומה הי' לו לריב עמם כיון שלא נתן להם משלו כ"א לדקת ה'. — והנה אחז"ל ר"פ יה"כ דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות ומייתי דגבי מכול כתיב וארובות השמים נפתחו וגבי מן כתיב ודלתי שמים פתחו, והטעם ג"כ כ"ל דלגבי פורענות הרי הוא כביכול כמוכרח כי מעשיהם גרם להם הפורענות ולא מרצונו כעשה כאחת. והנה אישא אמר מאחר יהי' סאה סולת בשקל וקשה אם יעשה הי' גם כדרכו ית' לתת בשפע רב מי יקנה כי הכל יהיה בחסד יאלכו וישבעו ויזמירו כמו במן שחיות ולבחות השדה אכלו ממנו כידוע והם השמש וממס [שמות ט"ז ורש"י שם] ומה שקל דקאמר הכביא, ע"כ שלא יהי' בשפע רב עד

שילטרך המלך לאזור ולפקוד פקידים שימכרם בזול בשער שומרון וזה לא יאומן. והיינו דקאמר הנה אלוקים עושה ארובות דייקא כי הלא הוא ית' פותח דלתי שמים שהוא שפע רבה ולא ארובה, והוא לא ידע כי אין הדור זכאי וכדאי לעשות להם גם כ"א לעשות רצון לדיק הכביא הי' כביכול כמוכרח לעשות להם גם כן וכל המוכרח עושה שלא ברצונו בלא שפע רב וא"ש ודוק. — ועד"ן פירשנו משאחז"ל [אבות רפ"ב] עשה רצונו כרצונו כדי שיעשה לרוך כרצונו, כי העושים שלא ע"מ לקבל פרס ולא ליראת העונש כי אינו חושש להעונשים ושכר המיועד רק שמרצונו וחסלם בחרו בעבודת הבורא ית"ש כי מתוקה היא לחיכם כמוי' בזילו חמדותי וישבתי ופריו מתוק לחיכי. [ש"ה ז'] אזי לטומת זה גם האלוקים עושה עמו בח"ן ורצון ולא כמוכרח כמד"א אזי לדודי ודודי לי ואמר עוד אזי לדודי ועלי תשוקתו דייקא [שם ז'] ועל אנו וכיוצא בהן: אמר הקב"ה גזר גזרה ולדיק מצעלה, אמנם העושה בכבידות והכרח כי הוא עבד הי' עובד מיראת הר'ועה או אהבת השכר ועושה נגד רצונו גם הקב"ה עושה עמו בהכרח עם שאינו מקפח שכרו מי"מ הכל בחשבון לדק לא לפנים משורת הדין כלל כמוכרח לעשות לשלם נשיו שלא בטובתו. וזהו עשה רצונו כרצונו שיפשה רצון הבורא ית' כרצונו כאלו הוא רצון שלך ולא בהכרח ועי"ן יעשה לרוך כרצונו כאלו הוא רצונו ולא בהכרח — והנה אי' רש"י דחולין גבי ר"פ בן יאיר שר"ה לעבור בנהר גנאי אמרה הנהר אי' הולך לעשות רצון קוני ואתה הולך לעשות רצון קונך והשיב לה אם אין אתה בוקר לפני גזרתי עליך שלא תעבור כך מים לעולם והקשה המהרש"א שפיר קאמרה הנהר, ותי' דהאדם הוא עובד ה' בבחירתו והנהר מוכרחת הוא לכך ע"ש, וזה אינו מכוון בהשבת רשבי' שהשיב גזרתי עליך וכו'. ולפי ה"ל יובן שהנהר הוא מוכרחת עפ"י לואת הבורא ית"ש והרי הוא לדיק יכול להכריח מוכריה פ"י שיכול לגזור על כביכול כרצונו וחפצו והקב"ה מקיים גזירתו וחפצו שהרי יכול לגזור על הנהר ההולכת בגזרת הבורא שלא יעבור בה מים לעולם וא"ש. העולה מן המקובץ דהלדיק העושה המלות ברצון וחפצו הטוב הרי הוא מצטל גזירת הבורא ית"ש ויכול הי' להק'ע צפניהם. וזהו מ"ש מתקני התפלות ויאלו אח עמו ישראל מתוכם לחירות עולם המעביר בניו בין גזרי ים סוף פ"י שהקב"ה הוליאם לחירות עולם ולא להיות עבדים לו כ"א להיותם בני חורין בבחירה חפשית כרצונו ואות נפשם יעבדוהו ולא כעבד המוכרח ולכן העביר בניו בין גזרי ים סוף שראוי ונכון שיקרע להם היס — וזהו פ"י הפסוק היתה יהודה לקדשו פ"י שצט יהודה קדש השם כשהיו השבטים מדיינים עמו מבלי לקפון לים וזהו ראי' כי ישראל ממלותיו כל ישראל הם בממלות עולם לא מוכרחים בעבודתם ע"כ היס ראה וינס כ"ל, ושפיר אמר המדרש ראה ישראל מדיינים אלו עם אלו אחר איך לא חבקע מפייהם כיון שהם מדיינים ש"ג שהם ברשות וחפץ עולם וא"ש ודוק.

והנה ז"ל בן עזרי' הרי אני כבן שנעים שנה ולא זימתי שתאמר י"מ זלילות עד שדרשה בן זומא. ור"ך להבין איך תלה זה במה שהיה כבן שנעים שנה, ועוד מדוע לא קבלו ממנו ומאי אולמא דבן זומא. דהנה כתיב בפי' השבוע ולקה למטהר שני לפרים חיות טהורות וען ארז ולאוזב ושני תולעת וגוי' ושחט את הנפור האחת אל כלי חרש על מים חיים. והרמז בזה יובן לפע"ד כך. דהנה אחז"ל [תמיד ל"ג]. מה יעשה אדם ויחיה ימית

עלמו

[י"ד:] לא נכנסו ממש אלא שהיו מעיינים עיון שכלי כ"כ עד שממש התפשט הגשמיות מהם ועמד מהם חוש ההרגש והביטו בעין שכלם מה למעלה מה למטה. והנה ידוע שכל יום יראה אדם עלמו כאלו מלאו ימיו ושנותיו וימות למחר [שבת ק"ג.] והו סתירה עלונוה למה שאנו אומרים שכל יום יראה עלמו כאלו היום ילא ממלרים, והן אנו עתה בגולה. אלא שהפרש כ"ל ד"מ שהוא חיות נפש השכלי יראה חפ"י בגולה כאלו היום ילא להנביאה ולרוממה לחדש ההשתוקקות לדיוטנמא חדשה, נשאי"כ בחיות הנופטי יראה הקבר פתוח לפניו וכוה נופל זה קס, ורא"י לדבר בן זוגא וחבריו שעי המיתס נפש הגשמי נכנסו לפירס והחיו הרומניות — והו אמר ראב"ע שהיה רגיל להוכיח תמיד בני דורו וה"י אומר על עלמו שהוא בכל יום כגן שבעים שנה שכבר מלאו ימיו ושנותיו אמנם אח"כ כשדרש להס לומר י"מ זלילות לא האמינו בו שהרי קי"ל אין גאולה זלילה מפני שרמזו לגלות ולרות ולכן ה"ה בו ובה לזיון נוהל כידוע [בט"ח"י סי' ר"ה]. ואך נאמר בו י"מ ונדמה כאלו ילאנו היום והלא חפ"י החייט ידעו שימותו למחר ואך נתפוס גאוס גדולה זהה לישי על מטס כבודה ואנחנו עבדים נכבשים תחת ידו עדינה ואס אמר להס הסבדל בין הנפשות החיוני והרוחני שהיות זהה היא מיתה זאת לא האמינוהו כי מי עלה שמים וירר, עד שררשה בן זוגא שה"י בעל נסיון מארבעה שנכנסו לפירס וה"י הדבר מנוסה לו והאמינו בו כ"ל — ואחז"ל שעי"כ אתה חי וע"כ אתה מת, וכבר הקדמנו שכל ההכרחים אינם צמיוחם וטובס והנסיון יעיד באדונו המנך דוד ע"ה שהלה פני הכורה יתי אמות בע"ש או בא' צבחה ולא נחקבלה תפלתו כי ע"כ ה"י חי יום ע"ש וע"כ ה"י מת צבחה, [שבת ל.] וא"כ הוא חיי לער כי כל ההכרח אינו טוב בהחלט, אמנם הלדיק חי הוא ברלונו כמ"ש למעלה שברלונו מה"י נפש החיוני כמ"ש דוד ביום לרתי אקראך כי תעניי כמ"ש פי למעלה וברלונו ממתו. ואינו מרגיש כלל כי לא רגל על לשונו לומר רע רע כי אס הכל טוב כל מה דעביד רחמנא לעב. והו שחיוס הרוכל מאן בעי ה"י פי' מי הוא שרולה להיות חפן בחיים ולא מוכרה, הול"ה ספר תהלים ע"י דהע"ה שהוא ה"י בעל הניסיון בענין זה שכל החיים מוכרחים כ"א מי האיש החפן חיים דייקא ולא מוכרה לנור לשוק מרע שלא יאמר רע על שוס דבר כ"א הכל יחי טוב מוחלט אלו ודוק:

בעז"ה מה שחנני ה' דרוש לשבת הגדול תקניד
לפ"ה פה דרעזנין.

פתיחה

מסי זכחים ל"ה ע"כ אחד שבישל בו וכו' עד
ההוא תנורא דקמו בה עחי' וכו' ע"ש.

מקרא

קודם פי בא ויאפו את הבצק אשר הול"הו ממלרים עונות מלות כי לא המן כי גורשו ממלרים ולא יכלו להתמהמה וגס לדה לא עשו להס ופי' רשי' מגיד שבחן של ישראל שלא אמרו האך ללא למדבר בלא לדה אלא האמינו והלכו הוא שמפורס בקבלה זכרתי לך חסד ועוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ומה שכרס מפורס אחריו קדש ישראל לה' ראשית תבואתו כל אוכליו יאשמנו. וי"ל טובא ה' מ"ט לא הכינו להס לדה בלוחן די ימים שה"י פסח קשור בכרעי המטה והיו יודעים שעתידים ללאח זליל ט"ו. (ב) כיון שה"י גלוי לפניו יתי שלא יספיקו לגמור עיסתם

עלמו מה יעשה וימות יהי עלמו, יוכן על ב' הנפשות של אדם נפש חיוני ונפש שכלי וכשמחי נפש החיוני ממת נפש השכלי. אמנם כשממת נפש החיוני מחי נפש השכלי, אך אין הכוונה שימת עלמו בפועל אלא שישה עלמו כשריים מבלי לבחון בטוב הע"ז ורעתו ויסבול הכל בשמחה כאדם שאינו מרגיש כדמרגל בפומיה דר"ע כל מה דעביד רחמנא לעב [ברכות ס:] ילא יערידנו חלות הע"ז ומאיו מלעלות ולראות פני ה' ית"ש ויתעלה. וכבר פירשתי מ"ש דהע"ה [תהלים פ"ו] ביום לרתי אקראך כי תעניי, שהכוונה דמ"נו שהלדיקים ונתפללין לצת לרתס והוא קשה לכאורה שהרי מדרך הלדיקים שלא להרגיש כלל בלרת הע"ז ומבלי שים לב עליהס. אמנם הענין כמ"ש בעל ח"ה ז"ל [ברי' שער הכנעה] שאין מענין הכנעה להיות כבמה שאינה צה דעת לדהות הנוק מעל עלמה אלא אס יכול לדהותו בקל מדוע ימנע מזה, הנה כי כן נהי שהלדיקים סובלים הכל ואומרים שהכל לטובתס מ"מ כיון שיודעים שהקב"ה מקבל תפלתס מדוע לא יתפללו לדהות נוקס בקלות ומדוע יהיו כבמה. והו ביום לרתי אקראך משום שידעתי כי תעניי ותי"י כבמה אס לא אקראך אבל זולת זה לא הייתי קורא לך כלל, כי אין לרות פועלים בי כלל — והנה כי כן מ"נו זליל הפסח הזאת שאנו מנזוים להיותנו כמלכים כלס יושבים על מטס כבודה עם שאין זה מדרך המוסר כלל וגס שאכתי עבדי עם אחר אנחנו ומה כהנו יפה בלאת ישראל ממלרים הלא כאשר היינו עבדים כן אנחנו עתה סובלים כתיבת מנהג בלו והלך [עזרא ד'] וכמה דורות שעברו עלינו לרות רבות ורעות, כתוב ולא כתוב, והכל קבלנו ולשמחה מה זו עושה. אבל הענין כי שמחתנו הוא על חירות הנפש שהיה זלילות מלרים ומצת לאיתנו לא נשתעבדנו שוב כאמור [תהלים מ"ד] אס שכחנו שס לקינו ונפרוש כפינו לאל זר הלא הלקים יתקור זאת כי הוא יודע תעלומות לב, וכל עוד שאויבנו מלרים לנו ומחישים כח נפש החיוני לעומת זה מתגבר נפש השכלי ביתר שאת ויתר עז. וזאת כל פרי שמחתנו כלילה זה ולוח מספרים י"מ זלילות המרמזים לגלות ודין, להורות שאפי' בימי גלותנו אנו שמחים שמחה זו כי אעפ"י שלטונו להכניע נפש החיוני, נגד זה נלטונו להנביה לבנו דדרכי ה' להרים קרן נפש השכלי. והו זאת תה"י תורת המלורע ולדעת המדרש הוא נוטריקון מול"ה רע פי' שהיה רגיל להול"ה רע לומר על כל דבר שצבר עליו שהוא רע היפך ר' עקיבא שאמר כל מה דעביד רחמנא לעב זהה האיש לא כן עשה אלא הנביה נפש החיוני והספיל השכלי ע"כ ולקחו למטסר בי לפרים רמו ש"ס לו ב' נשמות המנוכוס בשס לפרים כאמור גבי אנטוניוס שאמר לרבי צטענת הנפש שמיוס שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כלפור [סנהדרין ל"א]. ע"כ ירמזו לו ב' לפרים חיות טהורות ע"ד נשמה שנחת בי טהורה היא. וען ארז ואוזב יורה שה"י ינביה כארז היא השכלי שמנחה להנביה וינבה לבו דדרכי ה' ואוירך יספיל כאוזב ולא שימיתנו בפועל חי' אלא ע"י שיפנה לבו מכל עסקי ע"ז לעסק התורה. והו שני תולעת ע"ד שפירש"י גבי כחוט השני שפחותיך ומדברך נאום ע"ש [ש"ה די ג']. ושחט את הפפור האי אל כלי חרס פי' שחיתתו תה"י ע"י שיקח במהשבתו שאדם היא חרס הנשבר ויהי כלי מלשון כלי ערמומות ויתכלו איתו [וישב], אל מים החיים שהוא עסק התורה — והנה זה ראו בפועל ארבעה זקנים שנכנסו לפירס, ואחד מהס בן זוגא לדעת הוס' בחגיגה

פתיחה

קדם לכל נבאר פרוש הפסוק (דברים כ"ד ט'): "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים, בדרך בצאתכם ממצרים". ואף שנתבאר כבר בספרי 'שמירת הלשון', מפל מקום אין מדרש בלא חדוש, וכאשר אבאר.

"זכור" - הינו אם עוסק בדבורים עם בני אדם, ועלול לשכח ולבטא דבורים אסורים, אז המצוה לזכור מה שנעשה למרים אודות דבוריה, ועל ידי זה ימנע מלדבר דבורים אסורים [והוא על דרך מה שאמרו חז"ל (פיצה ט"ו): על הפסוק (שמות כ"ד): "זכור את יום השבת לקדשו" - פרושו: זכרהו, מאחר שבא להשפיתו, וכפרוש רש"י שם, עין שם].

"את אשר עשה" - הינו ענש הצרעת, שמשפטו לישב בדרך חוץ לשלש מחנות. ופעמים הוא מחלט שם לעולם עד שיתרפא, ואפלו שאר טמאים אינם יושבים עמו. ובגדיו יהיו פרמים [קרועים], וראשו יהיה פרוע [מגדל שער], ועל שפם יעטה - כאבל, וטמאתו חמורה כטמא מת, ומי שבא לאהלו, תכף נטמא. ועוד, שמשמיע לכל שהוא טמא, כדי שיפרשו ממנו (ויקרא י"ג מ"ה).

"ה' אלקיך למרים" - הכל לפי המביש והמתביש. שמרים היתה חשוכה אחת בכל העולם, שהיתה הבאר לכל ישראל בזכותה. וגם סכנה עצמה להציל את משה מן היס, וגם בדבורה לא נתפונה לגנותו, חס ושלום, ואף על פי כן לא הועילו לה כל זכויותיה (*).

(* ונבאר את הענין במה שדרשתי במקהלות: הנה ידוע מה שנאמר בתורה בדרך כלל על כל המצות בפרשת ציצית (במדבר ט"ו ל"ט): "וראיכם אתו וזכרתם את כל מצות ה' וגו'". וחזר ופרט במה עננים המיוחדים אודות חלק הדבור לבד, ועל כל אחד הזוהר באזהרה בפני עצמה: על אונאת דברים בפני עצמה, ועל הלכנת פנים באזהרה בפני עצמה, ועל רכילות ולשון הרע באזהרה בפני עצמה וכל פיוצא בזה. ועל כלם הזוהר עוד בדרך כלל ואמר (דברים כ"ד ט'): "זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים וגו'". וענין הכתוב הזה,

ר"ל שהיא טובה כ"י. אבל במדר שלא לך פ' י"ז איתא שהכנעני פנה והלך לו ע"ש. זו אפריקאי. אפשר היא קרמוניא שבאפריקא שהסכימו החכמים שנבנית מבני כנען. ונראה שלכן באו בני אפריקא לדון עם ישראל על

ארץ ישראל כדא"ב בסנהדרין דף צ"א מפני שהם מזרע הגרשני והכנעני [רד"ל]. ז זה בית המקדש. דריש ג"כ ונתתי לשון כשורה שכלה חמתו על עצים ואבנים. והננגע היינו סימני חורבן כדאיתא בפ"ד דיומא ארבעים שנה קודם החורבן עלה הגורל בשמאל. וכן כשהכניס מנשה צלם בהיכל יבשו פרחי זהב. ואמנם גבי כננע נראה לי הוצרך לדורשו על סנופת ע"ז. כי על הננגע הנתון מזה לא יצדק לומר כננע נראה לי דמשמע רמחודש מאחרים. מהו כביאה. משום דלמאי דמפרו ליה בצלם מנשה קשה אמרו כביאה שהרי מנשה בהיכל העמידו. כמ"ש ז"ל ואם כן אינו במבוא הפתח. לכן הוצרך לפרש כביאה לשון בייא. ופירושו עול ועוות הדין שהגר תושב מפנה ומשליך לבעל הבית מכותו. אין המטה יכולה כו'. דרך משל שכמו שאין המטה סובלת שיהיה עם האשה בעלה וחשוקה. כן בית המקדש לא יוכל לסבול צלם ע"ז עם השכינה. ודריש מהשתרע כמ"ש בפ"ק דיומא מהשתרר עליו ב' רעים כאחד ופרש"י דרש נומריקון כ"י תיבות ב' רעים שהעמיד מנשה צלם בהיכל. אלא והמסכה כו'. פי' לא די שאין המטה יכולה לקבל ב' רעים אלא דהכא איכא עוד קשה מזאת שעשיתם צרה למי שכונס כנר מי הים. והזכיר את ה' בכאן בהיותו כונס כנר מי הים. ולא הזכיר שבח אחר של הקב"ה. הוא להגדיל התימא כי

בהכרח לדורש שניתן הארץ הזאת לגרשני מדה כנגד מדה וחז"ל ידעו שאפריקא היא ארץ כארצנו ושם נתישבו הגרשנים וזהו מ"ש בריש חלק שאמר בני אפריקא לאלכסנדר מוקדון כנען אבוהון דהנך אנשי הוה כמ"ש בסימן הקודם. ז זה בית המקדש. דורש תיבת בית לשון יחוד שהיל"ל בכתי על כן דורש על הבית הגדול המיוחד שלארץ אחוזתכם ואמר כן לחבכה בעיניהם וכמו שכת' יחזקאל כ"ד כ"א הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם ומחמל נפשיכם. וזהו בבית ארץ אחוזתכם וע"י מדרש תדשא בפרק כ' באריכות וכאן בקיצור. יען ביתי. הרי שבית המקדש הוא ביתי וזהו אשר לי הבית. זה ירמיה. שהוא ניבא על חורבן ביהמ"ק יותר מכל הנביאים ובימיו חרב. תותבה מפני למרי דביתא. ד"ר פ"ר ב' סימן כ' באריכות ובמ"ד פ"ר ז' סימן יו"ד כל הענין וע"ש איך דורש. שכתוב בו כונס. כמ"ש לעיל פ"ר יו"ד סימן ו' וש"נ כל העולם כלו מים במים ואת

דְּכַתִּיב (ישעיה לו יז) עַד בְּאֵי וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ פְּאָרְצְכֶם, זֹו אַפְרִיקַי. גְּבֻעוֹנִים הַשְּׁלִימו, שְׁנֹאֲמַר (יהושע י א) וְכִי הַשְּׁלִימו יִשְׁבִי גְבֻעוֹן. שְׁלֹשִׁים וְאַחַד מַלְכִים עָשׂוּ מְלַחְמָה וְנָפְלוּ.

ז בְּבֵית אֶרֶץ אַחְזוֹתְכֶם. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֹאֲמַר (יחזקאל כד כא) הַנְּנִי מַחְלֵל אֶת מִקְדְּשִׁי גְאוֹן עֲזֹכֶם. (יד, לה) וְכָא אֲשֶׁר לֹו הַבַּיִת. זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֹאֲמַר (הגי א ט) יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר הוּא חָרַב. וְהַגִּיד לַפְהֵן. זֶה יִרְמְיָה, שְׁנֹאֲמַר (ירמיה א א) מִן הַפְּהִינִים אֲשֶׁר בְּעֻנְתוֹת. כְּנַנְע נִרְאָה לִי בְּבֵית. זֶה טַנְפַת עֲבוֹדָה

זְרָה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים זֶה צִלְמוֹ שֶׁל מְנַשֶּׁה, כִּי הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (יחזקאל ח ה) וְהִנֵּה מִצְפּוֹן לְשַׁעַר הַמְּזֻבָּח סָמַל הַקְּנָאָה הַזֶּה בְּפִאָה. מַהוּ בְּפִאָה, אָמַר ר' אַחָא בִּיָּה תוֹתְבָה מִפְּנֵי לְמַרְי דְּבֵיתָא. אָמַר ר' בְּרַכְיָה פְּתִיב (ישעיה כח כ) פִּי קָצַר הַמְּצַעַ מַהֲשַׁתְּרַע, כִּי אֵינן הַמְּטָה יְכוּלָה לְקַבֵּל אִשָּׁה וּבַעֲלָה וְרַעְיָה פְּאָחַת, אֱלָא (שם) וְהַמְּסַכָּה צָרָה כִּהַתְּפַנֵּס, עֲשִׂיתֶם צָרָה גְדוֹלָה לְאוֹתוֹ שְׁפָתוֹב בּוֹ (תהלים לג ז) פִּנָּס פִּנָּד מִי הַיָּם. (יד, לו) וְצָוָה הַפְּהֵן וּפְנֹו אֶת הַבַּיִת. (מ"א יד כו) וַיִּקַּח אֶת אֲצֵרוֹת בַּיִת ה'.
וְנִתְּן אֶת הַבַּיִת. (עזרא ה יב) וּבֵיתָה דְּנָא סַתְרִיה. וְהוֹצִיא אֶל מַחוּץ לַמַּחְנֶה. (שם) וְעַמָּה הַגְּלִי לְבַבְל. יְכוּל לְעוֹלָם, תְּלַמּוּד לּוֹמַר (ויקרא יד מב) וְלִקְחוּ אֲבָנִים אַחֲרוֹת, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה כח טז) לְכֵן פֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים הַנְּנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אֲבָן אֲבָן בַּחַן פִּנַּת יְקָרַת מוֹסַד מוֹסַד הַמְּאֲמִין לֹא יַחִישׁ.

מסורת המדרש
כב יומא דף ט'. סנהדרין ק"ג.
לכ"ל פמימחא סוף סי' כ"ג.
כג ינושלמי יומא פ"א.

אמרי יושר
ז בבית ארץ אחוזתכם זה בית המקדש. המאמר הזה הולך לשיטת אחרים שבסוף פ' ס"ז שפירשו ד' מראות על ד' מלכות שאת זו כבל.

באור מהר"פ
עד באי וגו'. (ישעיה לו"ז ט"ז י"ז) דברי רבשקה אל חלקיה וחביריו ע"ש אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר המלך אשר עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו ושתנו איש מי בורו עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים. ואם כן תימה גדולה היא מאי ענין גרשני למקרא זה הלא זה המקרא מדבר בהבטחת רבשקה לישראל וצ"ע מאד.

דיקוטים
עד בואי ולקחתי. שמלך אשרו שלח להם שיתן להם ארץ טוב כא"י אם יצאו אליו, וזהו ארץ אפריקאי. ז זו בית המקדש. זהו הרמז בכתוב מהננעיים הפרטים על הננעיים שינגעו האומה באחרית, ולכן אמר כי תבואו אל ארץ כנען, ודעתי שסופכם שלא תשבו שמה לעולם מפני חמאתכם כ"א ונתתי נגע צרעת שהוא שם לסומא בארץ אחוזתכם שהיא בית המקדש שהיא עיקר האחות. ובאשר לו הבית המיוחד לה ששמה משכן השכינה והגיד לנביא הכהן ספרו מפ"מ יחריבו מפני שכנע נראה לי בבית כי סמא אותו בעבודת כוכבים וא"ך ישרה שמה השכינה. תותבה מפני למרא דביתיה. כי ה' ב"ה הוא הבורא והוא המשגיח ומקיים העולם והעבודת כוכבים אין כחם מאומה והם פונים לעבודת כוכבים, וע"ז מוכרתה השכינה להסתלק כי אינה שורה במקום סומא. צרה כו' כונס. מה שאחו בכתוב הזה לפי שבא להורות שבאמת הארץ עומדת על המים נגד הטבע. כי בטבע המים שיהיו למעלה רק ה' בחסדו כונס כנר מי הים שיוגבהו למעלה ותהי הארץ משכן לבאי כבדי שיכירו כבוד ה'. והם פונים לאלילים ועוזבים ה'. הנני יסד בציזון אבן. כלומר שלכן הנביא כשכשרו מבנין בית המקדש אחז במליצה הזאת ודוגמת הרמז בכתוב הנאמר על החורבן ועל הבנין האחרון ב"ב (אשד הנחלים).

מתנות כהונה

(וכ"ה נהליא ד"ר ז'). ורועה. אוהנה שמנאפת עמו תחת נעלה וריש מהסתרע נלשון נועריקון ונפ"ק דיומא דרשו נמי מהסתמר עליו ז' רעים וכן הוא נל"ר (פמיחה כ"ג). צרה. כלשה זו שהיא זרה למדתה.

חידושי הרד"ק

מפני שהם מזרע הגרשני והכנעני. ז וביתה דנא סתריה ועמא הגלי לבבל. מקרא הוא (עזרא ה). מוסד מוסד. שיהיה יסוד עולם לא ימוט.

חידושי הרש"ש

ז והמסכה צרה כהתכנס כצ"ל. וביתה דנא סתריה כו' ועמא הגלי לבבל. הוא בעזרא ה' י"ב.

לה ובא אשר לו הבית והגיד לפהן לאמר פנגע נראה לי בבית:

נראה לי. ב' במסורה. כנגע נראה לי. מרחוק ה' נראה לי (ימיה לא ז). זהו שאמרו חכמינו ז"ל (נגעים פ"ג מ"ה) שאפילו ת"ח ובקי בנגעים לא יאמר נגע אלא כנגע. וזהו מרחוק נראה, שיקח הדבר מרחוק ולא יפסוק לומר נגע.

לו וצוה הפהן ופנו את הבית בטרם יבא הפהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר פן יבא הפהן לראות את הבית:

ואחר כן. ב' במסורה. ואחר כן יבא הכהן. ואחר כן תבא אליה ובעלתה (דברים כא יג). כמו הכא שמפנה כלים הנאים שלא יטמאו (נגעים פ"ג מ"ה)⁵, אף התם נמי צריכה להסיר כלים הנאים מעליה כדי שתתגנה בעיניו ולא יטמא בה (ספרי דברים כא יג)⁶.

ב דברו אל בני ישראל ואמרתם אליהם איש איש פי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא:

דברו אל בני ישראל. ובפרשת נגעים לא אמר "דברו" לפי שעל ידי העגל שעשה אהרן באו נגעים על ישראל (תנחומא מנורע ד)⁷. וסמך פרשת זב למצורע, לפי שעל ידי הנחש נתקללה האשה בזיבה (עירומין ק):⁸ והנחש בצרעת (נ"ר כ ו)⁹.

ג וזאת תהיה טמאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טמאתו הוא:

החתים בשרו מזובו. בגימטריא¹⁰ זה בחתימת פי האמה (גדה מג):¹¹

לנגעים. ועיין תנחומא מצורע ד מונה בין י"א דברים שהנגעים באים עליהם גילוי עריות. אך יפ"ת התורה התירתו ואין זה בכלל ג"ע. ואולי כוונתו אם בא עליה לפני כל המעשים האלה.

7. כך שנו רבותינו על י"א דברים הנגעים באים על האדם, על עבודה זרה וכו' מנין, שבשעה שעשו ישראל את העגל לקו בצרעת שני' (שמות לב, כה) וירא משה את העם כי פרוע הוא ונאמר במצורע (לעיל יג, מה) וראשו יהיה פרוע. ובס' משך חכמה כתב: מה דבצרעת לא כתיב כן "דברו אל בני ישראל", יתכן משום דהזב הוא משולח חוץ לשני מחנות ועדיין הוא במחנה שלישית, מחנה ישראל, לכן אמר כזב "אל בני ישראל", משא"כ מצורע שמשולח חוץ לג' מחנות ונפרד מן הכלל בני ישראל, א"כ אינו בכלל בני ישראל. רק הוא בודד לעצמו ופשוט.

8. כוונת רבינו לדם נדות כמבואר שם.
9. אררו בצרעת. ובפענח רזא הוסיף: וכן כתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב (במדבר ה, כ) והקדים מצורע כי הנחש נתקלל תחלה.
וכ"ה בדברי רבינו שם (פסוק ו ד"ה מכל תטאת האדם).

10. אין המספר מכוון. ובס' עיטור בכורים כתב דצ"ל בגימטריא זה כבחתית פי האמה.

11. וכ"כ ברש"י כאו.

לה ממני ואי אפשר לבא עלי אחזור לקקולי, הסתכל בצפור המשולחת שהיא חיה וסופה יכולה לחזור, כך אם חזרת מן תשובה סופה לצרעת לבוא עליך עכ"ל. וכ"ה בת"י: ויפטור ית צפורה חייאת על אנפי חקלא ויהי אין איטימוס [עתיד] ההוא גברא למילקי תוב בצורעא תייבא צפור חייאת לביתיה ביומא ההוא עכ"ל. וע"ד זו יש לכונן המשך המדרש בויק"ר "רבי אבא בר כהנא אמר חזר תוביה לתוביה" עיי"ש בפ"י מהרז"ו. ובפס"ז שם לפיכך שוחט צפור אחת ומשלח אחת שאם חזר לסיאורו (ואולי צ"ל לסורו. ובהערות הגיה: לאיסורו) חוזרת עליו הצרעת. ושוב העיר ח"א מל' הירושלמי ע"ז פ"ב סה"ב "חזר לשיאורו" ופירושו ליצה"ר שלו. וע' רש"ש הוריות יג, א ד"ה מפני שסורן רע. העולה מן המקובץ שדברי רבינו מקורם במדרשים הנ"ל. ומ"מ לפי דברי רבינו הצפור המשולחת רומזת שתפרח ממנו הצרעת וגם שאם יחזור לסורו תחזור אליו הצרעת.

5. וקצ"ע דשם מבואר דעיקר הפינוי הוא משום הכלים הבזויים שאין להם טהרה במקוה.

6. והסירה את שמלת שביה מעליה, מלמד שמעביר ממנה בגדים נאים ומלבישה בגדי

אלמנות, שהכנענים בנוחיהם הם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם. ובטמ"ה לר"ח מפרש המסורה כי הבא על יפת תואר ראוי

לדרתיה עבד, ודבר זה למד מאותו הרוכל שזו הדרך להחדיר הדברים שיהיו בפשטות ולא כמליצה. [וע"ע בשבת דק"ט א' רבי הנינא מיעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא אמר בואו ונצא לקראת שבת המלכה רבי ינאי לביש מאני במעלי שבת ואמר ^{בואי כלה בואי כלה}].

והקריב אותו לאשם. כ' הספורנו כבר התבאר שענין האשם הוא על מעל בקדש כמו החטאת על חיוב כרת וכבר אמרו שהצרעת הוא על לשה"ר ועל גסות הרוח ששניהם מעילה בקדש, כי אמנם לשה"ר עיקרו בסתר כמעמיק מה' לסתיר עצה כאמרם העובר עבירה בסתר כאלו דוחק רגלי שכינה וכו' עי"ש. ויש להוסיף מ"ט דוקא לשה"ר ולא שאר עבירות שבסתר, דהא מעלתו המיוחדת של האדם הוא הדיבור, וכמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ומתרגמי' לרוח ממללא, וזה עיקר הצלם אלקים שבאדם, שיש לו דעה ודיבור, וע"כ המשתמש בדעה ודיבור להיפך מרצון ה', הוי זה מעילה בקודש, ולהכי לשה"ר שהוא בדיבור ובסתר, משום תרי מילי אלו חמיר מפי, והוי כמעילה בקודש ומביא אשם.

ונתתי נגע צרעת וגו', ואמרו במד"ר בשורה היא להם, לפי שהכנענים שמעו שישראל באים לכבוש הארץ עמדו והטמינו ממונם בבתיהם. והקשו המפרשים למה הוצרך הקב"ה להודיע לישראל דבר זה ע"י נגעים וטומאה, ואפ"ל שהרי הנגעים מכפרים ככל יסורי הגוף, והרי הם באים ע"י חטא של צרי עין שאינם רוצים להשאיל כליהם לאחרים, עי' יומא די"א ב' וערכין דמ"ז א', ובעלי צרות עין מדברים לשה"ר על אחרים שיש להם ממון הרבה וכו', ולשה"ר גורם לנגעים כמו שאמרו בערכין שם. וע"כ אחרי היסורים תשובה וקרוב, ובמקום שבעלי תשובה עומדים כו', משלם להם ה' במטמוניות של האויבים, כיון שזדונות נעשו כזכויות, ולכן צרי עין ולהוטים אחר הממון אחר

תשובתם משלם להם ה' מדה כנגד מדה בריבוי ממון, ומפני שהכנענים לא עשו תשובה ולא עשו שלום עם ישראל ע"כ ניתן ממונם לבעלי תשובה. **ובהפטררה**. וארבע אנשים היו מצרעים. פרש"י מסוטה דמ"ז שהם היו גיחזי ובניו. יש לפרש שנענש על שדבר שקר ולשה"ר על אלישע שביקש מנעמן מתנות עבור הנערים, וכזה גרם גיחזי לחילול השם, ומפני שמ"מ שימש לת"ח וגדולה שימושה וכו' ואין עבירה מכבה תורה, לכן זכה שעל ידו באה הישועה והקידוש ש"ש. וגם בניו בודאי שאחרי יסוריהם שבו בתשובה, ולכן זכו להשתלם ברוב ממון במה שחטאו, מדה כנגד מדה. [עי' באהבת יהונתן שהוכיח שצרעת הארבעה מצורעים היתה מבעית כמו צרעת נעמן שהיתה צרעת מבעית, שהרי אין נגעים טמאים בעכו"ם, ולכן נשלחו מחוץ לעיר שומרון אעפ"י שלא היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון ע"ש. ויש להוסיף דהא כתיב "לעולם", ונגעי ישראל הם רק לזמן ויש להם תקנה]. - כל קטע זה מזקיני הגאון רבי יצחק זצ"ל.

כנגע נראה לי בבית. וכ' בעל הטורים נראה לי, ב', ואידך מרחוק ה' נראה לי, וע"ש מה שביאר. ולענ"ד אולי י"ל למש"כ הרמב"ם בסוף הל' טומאת צרעת דהשינוי בכנדים ובכתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשה"ר, וא"כ ענין הצרעת הוא גילוי מאתו ית', שהרי הוא אות ופלא, רק שהוא בחינת מרחוק, דאילו שמר פיו ולשונו היה זוכה לאור באור החיים וכמ"ש מי האיש החפץ חיים וגו', והיה דבוק במקור העליון, ועכשיו שדיבר לשה"ר נראה אליו ה' מרחוק, וזהו בחי' גדולה של אהבת ה' לבניו, שגם בעת החטא הוא אוהבם ומתגלה אליהם בעת העונש כדי שישבו אליו, מרחוק ה' נראה לי. [ופסק זה הוא בהפטררה לר"ה, דגם כדון

המצורעין. ובתוספתא שם הי"א איתא רבי מנחם ברבי יוסי אומר עיירות מוקפות חומה מקודשות מארץ ישראל שמשלחין מתוכן את המצורעין. וכ' בבאור הגר"א ז"ל פי' קאי על מתני' דקא חשיב בתוך הנך עשרה קדושות עיירות המוקפות חומה מקודשות הימנה, ומפרש הכא שר' מנחם ב"ר יוסי היא, אבל ת"ק סבר אין חולקין בארץ ישראל בין מוקפות חומה לאינן מוקפות חומה ואינו צריך לשלח את המצורע אלא מירושלים שהיא נקראת מחנה ישראל ולא הן וכו' עי"ש. ולכאן קשה על ת"ק מקרא מפורש וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער, ופרש"י פתח השער כמו שנאמר בדרך ישב מחוץ למחנה מושבו, הרי הגם משאר ערים המוקפות חומה משתלח המצורע.

ונראה דברין זה דהמצורע משתלח יש ב' דינים, דהרמב"ם הביאו בפ"ג מהל' ביאת מקדש בדין שילוח טמאים. וגם הביאו בפ"י מהל' טומאת צרעת ה"ז וז"ל דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו חוץ לעיר שנ' מחוץ למחנה מושבו ודבר זה בעיירות המוקפות חומה בא"י בלבד עכ"ל. ומבואר שהוא גם מדיני קדושת המקום שהמצורע משתלח משם. וגם מדיני המצורע שישב בדרך מחוץ למחנה. ולפ"ז נראה דמחלוקת ת"ק ור' מנחם ב"ר יוסי היא רק לענין השילוח שהוא מפני קדושת המקום, דלת"ק משתלח רק מירושלים ומשום דרק ירושלים נקרא מחנה ישראל שהיא סמוכה למחנה שכינה וקדושתה היא מפני השכינה, ולר' מנחם ב"ר יוסי משתלח מכל עיירות המוקפות חומה, וכדמרבי' בספרי זוטא בפ' שלוח מחנות, דבר אל בני ישראל לרבות ערי חומה, אבל מה שמצורע משתלח מדין המצורע שישב בדרך מחוץ למחנה, אי"ז דוקא בירושלים, אלא כל עיר מוקפת חומה נקראת בית מושב עיר חומה דמצורע משתלח משם. ועיקר מחלוקתם היא במתני' דכלים דשם תנן דהשילוח הוא ממעלות הקדושה שהטמאים

ר"ה יש גילוי אלא שהוא מרחוק, ע"י דין, ולא כג' רגלים שהוא ע"י השמחה, ועמ"ש בח"א בענין אלול לפ' כי תצא]. והו עפ"י פשוטו מש"כ ונתתי נגע צרעת וגו', שזהו בעצמו מתנה גדולה שרואים אות ופלא כזה המעורר לתשובה שלימה, וע"כ הוכיח בענין זה את הארץ שנתן להם לאחזה, דרק בא"י שיש כ"כ קירבת אלקים יש נתינה גדולה כזו לעורר לתשובה.

בנגע נראה לי בבית, ואיתא בנגעים פי"ב מ"ה אפילו ת"ח ויודע שהוא נגע ודאי לא יגזור ויאמר נגע נראה לי בבית אלא כנגע נראה לי בבית. ובתוי"ט שם הביא לכאן זה בכמה דרכים, ובתו"ד כ' דלהכי הקפידה תורה מלומר נגע כדי שלא לפתוח פיו לשטן לו כדדרשינן בפרק מי שמתו מאמרו שמעו קציני סדום וגו', הרי אפשר שיחזור ויכתה טרם בוא הכהן, עכ"ד. וק' דמה תקנה היא שיאמר 'בנגע' ולא 'נגע', והרי גם שם נאמר כמעט כסדום היינו ובכל זאת נפתח פה לשטן, עד שהנביא קראם שמעו דבר ה' קציני סדום. ועי' בליקוטי יהודה בשם האמרי אמת, ול"נ בפשוטו, דכשאמר כמעט כסדום היינו הפ' שהיה בהם רשע וחטא רק לא כסדום ממש אלא כמעט כסדום, והו בעצמו שאמר שהם כמעט כסדום היה בזה פתיחת פה לשטן, והוסיף השטן עליהם עד שנאמר עליהם קציני סדום. אבל כשאומר כנגע ולא אומר נגע הרי אין בכנגע מקצת טומאה, דאם באמת אינו נגע אין בו שום טומאה ואין זה פתיחת פה לשטן, משא"כ כשאמר הנביא כמעט כסדום היינו הו זהו בעצמו ענין חטא ורשע והועיל שיוסיף השטן בקטרונו וכמש"כ.

להפטרה [במלכים ב' ז']

מתו"ד אאמו"ר זללה"ה בספרו באר יעקב סי' מ"ו ס"ב

וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער. תנן בריש כלים עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחין מתוכן את